

Keila linna rohestruktuuri analüüs

TÖÖ NR

18_3

KOOSTAJA

OÜ Sfäär Planeeringud

Registrikood 12459100

Aadress: Raua 21-14, Tallinn 10124

Maastikuarhitektid: Kerttu Kõll (volitatud maastikuarhitekt tase 7)
ja Maarja Tüür

KUUPÄEV

22.06.2019

TELLIJA

OÜ ENTEC EESTI/ KEILA LINNAVALITSUS





SFÄÄR

PLANEERINGUD

KEILA LINNA ROHESTRUKTUURI ANALÜÜS

Koostaja OÜ Sfäär Planeeringud

Töö nr:

18_3

Kõide:

Seletuskiri

Kuupäev:

22.06.2019

Faili nimi:

Keila_rohealade_analuus_2019-06-22.pdf

© OÜ SFÄÄR PLANEERINGUD 2019

AUTORID: KERTTU KÖLL, MAASTIKUARHITEKT
MAARJA TUÜR, MAASTIKUARHITEKT

KAANEFOTO AUTOR: INGE ANGERJAS: KULLERKUPUNIIT NIITVÄLJA/TAMMIKU LOODUSLIKULT ALALT

KÕIK ÕIGUSED KAITSTUD. TÖÖ JA SELLE ÜLESEHITUS ON KAITSTUD EESTI VABARIIGI AUTORIOIGUSSEADUSE KOHASELT. KÄESOLEVAT PROJEKTI VÕIB OSALISELT KOPEERIDA KEILA LINNAVALITSUSE OTSTARBEKS JA KASUTADA PLANEERIMISE JA PROJEKTEERIMISE ALUSEKS.. MUUDEL JUHTUDEL TULEB TÖÖ VÕI SELLE OSA KOPEERIMISEKS VÕI PALJUNDAMISEKS GRAAFILISELT, ELEKTROONILISELT VÕI MEHAANILISELT (VALGUSKOPEERIMINE, FOTOGRAFEERIMINE) VÕI TÖÖ ÜLESEHITUSE KASUTAMISEKS KÜSIDA OÜ SFÄÄR PLANEERINGUD KIRJALIKKU LUBA.

SISUKORD

1	SISSEJUHATUS	5
2	TÖÖ KOOSTAMISE METOODIKA JA ALUSED	6
2.1	TÖÖ KOOSSEIS, TEOSTAMISE ETAPID JA METOODIKA.....	6
2.2	KÄESOLEVAS TÖÖS KASUTATUD MÕISTED.....	11
3	KEILA LINNA ROHEALAD	16
3.1	PARGID JA HALJAKUD.....	18
3.1.1	KEILA MÕISA PARK (JÕE PARK).....	20
	<i>Kokkuvõte väärtustest</i>	35
	<i>Maakasutus- ja ehitustingimused</i>	36
3.1.2	KEILA JÕE KALDA ROHEALA.....	38
	<i>Kokkuvõte väärtustest</i>	44
	<i>Maakasutus- ja ehitustingimused</i>	45
3.1.1	KESKVÄLJAKU HALJASALAD: KEILA KIRIKU AED, KIRIKU PLATS, PÄRNA PARK, KUUSE PARK JA KESKVÄLJAK.....	47
	<i>Kokkuvõte väärtustest</i>	56
	<i>Maakasutus- ja ehitustingimused</i>	57
3.1.1	KESKPARK - KALMISTUPARK.....	58
	<i>Kokkuvõte väärtustest</i>	61
	<i>Maakasutus- ja ehitustingimused</i>	62
3.2	PARKMETSAD (METSAD).....	63
3.2.1	MÄNNIKU PARK (KEILA MÄNNIK).....	64
	<i>Kokkuvõte väärtustest</i>	67
	<i>Maakasutus- ja ehitustingimused</i>	68
3.2.2	KEILA TERVISERAJAD (ENDINE TANKIPOLGU –ALA).....	71
	<i>Kokkuvõte väärtustest</i>	76
	<i>Maakasutus- ja ehitustingimused</i>	78
3.3	LOODUSMAASTIKUD.....	79
3.3.1	NIITVÄLJA/ TAMMIKU TEE LOODUSLIKUD ALAD.....	79
	<i>Kokkuvõte väärtustest</i>	86
	<i>Maakasutus- ja ehitustingimused</i>	87
3.3.2	KEILA JÕE LUHT.....	91
	<i>Kokkuvõte väärtustest</i>	92
	<i>Maakasutus- ja ehitustingimused</i>	92
3.4	ELAMUTE HALJASALAD.....	96
3.4.1	SOPSU TOOMA TAMMIK.....	94
3.4.2	MUDAAUGU ELAMUPIIRKONNA ROHEALAD.....	96

3.4.3	KASTANI JA VAHTRA TÄNAVA HALJAKUD	98
3.4.4	RMK KULTUURPUISTU	98
3.4.5	PALDISKI MNT/ LUHA TN/ TALLINNA RINGTEE VAHELISE ALA KORTERELAMUTE HALJASTUS	105
3.5	RAUDTEE ÄÄRNE PUHKEVÄÄRTUSEGA KORIDOR	111
3.6	TOOTMISALADE HALJASALAD	112
3.7	JÄRELDUSED	115
4	KEILA LINNA ROHESTRUKTUUR.....	119
4.1	ROHESTRUKTUURI MÄÄRATLEMISE METOODIKA	119
4.2	TÖÖ ETAPID	121
4.3	ROHEVÕRGUSTIKU SIDUMINE NAABERALADEGA	130
4.4	ROHEVÕRGUSTIKU ALADE RESERVEERIMISE ETTEPANEK	131
4.5	ROHEVÕRGUSTIKU TOIMIMIST TAGAVATE TINGIMUSTE SEADMINE.....	132
4.5.1	ROHESTRUKTUURI ALADE MAAKASUTUS- JA E HITUSTINGIMUSED	132
4.5.1	KONFLIKTIKOHAD	137
5	KEILA LINNA VÄÄRTUSLIKU MAASTIKU ETTEPANEK. ÜLDISED SOOVITUSED VÄÄRTUSLIKE MAASTIKUTÜÜPIDE JA -ELEMENTIDE SÄILITAMISEKS JA TINGIMUSED ARHEOLOOGIAPÄRANDI SÄILITAMISEKS	160
6	HALJASTUSE JA HEAKORRA PÕHIMÕTTED, MIDA TULEB ARVESTADA EDASISEL PLANEERIMISEL JA PROJEKTEERIMISEL	162
6.1	ROHEPUNKTIDE NIMEKIRI EDASISTE DETAILPLANEERINGUTE JA PROJEKTIDE KOOSTAMISEL	162
6.2	SOOVITUSED RAAMDOKUMENTATSIOONI VÄLJA TÖÖTAMISEK	164
6.3	EDASISTE ARENGUSUUNDADE SOOVITUSI - KEILA KERGLIIKLUSE „ROHELINE RING“	166
7	KASUTATUD KIRJANDUS	159

JOONISED

JOONIS 1. ROHEALADE ÜLEVAATEKAART

JOONIS 2. KEILA LINNA ROHESTRUKTUURI ETTEPANEK

JOONIS 3. KEILA KERGLIIKLUSE ROHELINE RING

1 SISSEJUHATUS

Keila linna rohestruktuurid ja puhkealad on nii ökoloogilisest kui esteetilisest aspektist olulised linnaelanike elukeskkonna kvaliteedile. Nende kavandamine eeldab ajaliselt pikka perspektiivi. Keila linna üldplaneering koostatakse 10-15 aasta perspektiivis. Rohealade käsitlemise aluseks üldplaneeringus on Keila Linnavalitsus tellinud käesoleva rohestruktuuri analüüsi. Keila linna üldplaneeringu üheks ülesandeks on ühtse, katkematu ja hästi toimiva rohe- ja puhkealade võrgustiku arendamine linnas. Võrgustiku põhialuseks on avalikult kasutatavad haljasalad ning ka rohealad, mis asuvad korterelamute, sotsiaal-, äri- ja teenindushoonete maal. Tuginedes koostatud haljastusprojektidele, haljastuse hoolduskavadele, kehtivatele planeeringutele ja Keila linna arengukavale on rohestruktuuri analüüs aluseks linna rohestruktuuri terviklikule käsitlemisele koostatavas Keila linna üldplaneeringus. Ühtlasi saab käesolev uuring olla aluseks järgnevatele detailsematele planeeringutele/ projektidele ning abiks ollalinna ruumilist arengut ja väärtusi puudutavate otsuste langetamisel.

Rohestruktuuri analüüsi koostamisel on kirjeldatud meetodikat Keila linna rohealade hindamiseks, toodud Keila linna haljasalade ülevaade ja analüüs ning ettepanekud edaspidiseks. Rohealade analüüs lähtub olemasolevast looduskeskkonnast ja toob välja võimalused rohevõrgustiku toimimise tagamiseks. Samuti on toodud üldised soovitusel Keila linna väärtuslike maastikuelementide hoidmiseks ja ettepanek väärtusliku maastiku määramiseks koostatavas üldplaneeringus (vt ptk 4).

Rohestruktuuri analüüs koosneb seletuskirjast ja joonistest, mis kuuluvad lahutamatu kokku.

Rohestruktuuri analüüs on koostatud OÜ Sfäär Planeeringud poolt, analüüsi koostamisega tegeles töögrupp koosseisus:

Kerttu Kõll – maastikuarhitekt, OÜ Sfäär Planeeringud

Maarja Tüür – maastikuarhitekt, OÜ Sfäär Planeeringud

Pille Antons – keskkonnaekspert, ELLE OÜ

Inge Angerjas – Keila Linnavalitsus, linnaaednik-keskkonnanõunik

2 TÖÖ KOOSTAMISE METOODIKA JA ALUSED

2.1 Töö koosseis, teostamise etapid ja meetodika

Rohestruktuuri analüüs on jaotatud neljaks osaks. I osa käsitleb Keila linna rohestruktuuri analüüsi koostamise meetodikat, II osa kirjeldab Keila linna rohealasad ja toob välja nende väärtused ja maakasutus- ja ehitustingimuste ettepanekud (vt ptk 3), III osa käsitleb Keila linna rohestruktuuri planeerimise ettepanekut (vt ptk 4) ja IV osa Keila linna väärtuslike maastike ja maastikuelementide määratlemise ettepanekuid (vt ptk 5) ning VI osa haljastuse ja heakorra põhimõtted, mida tuleb arvestada edasisel planeerimisel ja projekteerimisel (vt ptk 6).

Keila linna rohealade hindamise meetodika on välja töötatud spetsiaalselt Keila linna rohestruktuuri arendamise vajadustest lähtudes, meetodika taustmaterjalide loetelu on toodud kasutatud kirjanduse loetelus. Töö koostamise meetoodiliseks lähtekohaks oli Keila Linnavalitsuse esitatud lähteülesanne. Oluline oli saada ülevaade Keila linna haljasalade paiknemisest, nende üldseisundist ja kasutatavusest ning staatusest ja olulisusest linna rohestruktuuris. Rohealade analüüsi tulemuste põhjal oli põhieesmärgiks kogutud andmete põhjal teha üldistusi ja ettepanekuid linna rohestruktuuri arendamiseks.

Kokkuvõttes lähtub Keila linna rohestruktuuri analüüsi koostamine järgmistest eesmärkidest:

1. Loodusliku mitmekesisuse väärtustamine ja kindlustamine Keila linna elukeskkonnas;
2. Avaliku ruumi: metsad, parkmetsad, pargid, väljakud, kergliiklusteed jne säilitamine, arendamine ning kvaliteedi parandamine linnaruumi üldise tihenemise tingimustes; Avalike alade juurdepääsetavuse parandamine.
3. Loodus- ja keskkonnakaitse eesmärkide arvestamine;
4. Maastikupildi parandamine (sh väärtuslike maastike ja maastikuelementide hoidmine Keila linnas jne);
5. Rohestruktuuri sidususe parandamine (olemasolev linna rohestruktuuri hetkeseis 2018-2019, hinnang selle struktuurile, sidususele, probleemidele, konfliktaladele jne, sh hinnata sidusust maakondliku ja kontaktvööndi rohevõrgustikuga).

Keila linna rohestruktuuri analüüs keskendus eelkõige Keila linnavalitsuste poolt hooldatavate rohealade käsitlemisele: analüüsiti loodusmaastikku ja pärandkultuurmaastikku, parkmetsi, parke ja haljakuid, kuid üldised soovitusel toodi ka elamute ümbruse, tootmishoonete ümbruse ja raudteearsete rohealade kohta.

Rohestruktuuri analüüs tugines Keila Linnavalitsuse poolt esitatud materjalidele ning olukorra täpsustamiseks läbi viidud välivaatlustele. Töö koostamise aluseks olevad välivaatlused viidi läbi septembris ja oktoobris 2018. aastal. Välivaatluste aluseks kasutati Maa-ameti vektorikaarti M 1:5000 ja ortofotosid.

Välivaatluste ja olemasolevate alusmaterjalide analüüsimise tulemusena koostati rohealade kirjeldus, kus uuriti nende kujunemist, seisukorda, asendit linna kontekstis, funktsionaalsust (kasutatavust), ligipääsetavust, seonduvaid maamärke ja vaatekoridore ning tehti ettepanekud nimetatud alade edaspidiste arengutega seoses (võimalik laienemine või vähendamine, mitmekesistamine, maakasutus- ja ehitustingimuste ettepanek, jätkuprojektid).

Iga hinnatava roheala kohta anti ülevaade, kus käsitleti järgmist:

1. Ala kirjeldus lühidalt (asukoht, üldandmed, kujunemine, looduskeskkond, maastikupilt, olemasolev kasutusintensiivsus, erinevad kasutajagrupid ning funktsioonid, liikumistrajektorid, vaated ja atraktiivsus, hooldatus, üldine heakord jne). Rohealade kasutatavuse hindamiseks kasutati üldplaneeringu koostamise raames läbi viidud küsitluste tulemusi ja ideekorjekaarti;

2. Selgitati välja ehitustegevuse suhtes tundlikumad ja vähem tundlikumad alad. Vajadusel toodi ülevaade looduskaitsest tulenevatest piirangutest;

3. Välivaatluste ja olemasolevate alusmaterjalide analüüsimise tulemusena koostati haljastuse ülevaatekaart, kus tähistati erinevasse kategooriasse kuuluvad haljasalad (vt JOONIS 1). Anti soovitusel alade korrastamiseks või rekonstrueerimiseks. Toodi jätkuprojektide vajadus, maakasutus- ja ehitustingimuste ettepanekud, tingimused detailplaneeringute ja projektide koostamiseks, soovitusel mitmekesistamiseks jne.

Kokkuvõtteks hinnati rohealade hoidmise vajadust 3-palli süsteemis järgmiste kriteeriumite alusel:

KRITEERIUM	HINNE 1	HINNE 2	HINNE 3
<i>Unikaalsus</i> – nii Eestis kui Keila linna ulatuses	Levinud nii Eestis kui Keila linnas	Harva esinev Eestis, levinud Keila linnas ja vastupidi	Harva esinev nii Eestis kui Keila linnas
<i>Iseloomulik ilme</i> – iseloomulik konkreetsele ajastule - nt, et on säilinud 30-ndate aastate mulje, 60-ndate aastate mulje või segu - hästi säilinud struktuur, teed, hoonestus, kultuurimälestiste ja traditsiooniliste maastikuelementide rohkus	Iseloomuliku ilmeta	Iseloomulik ilme muutunud niivõrd, et mõjub häirivalt	Iseloomulik ilme on säilinud
<i>Rikkumatus</i> –häirivate ehitiste ning konkreetse asukohas maastikku risustavate elementide (õhuliinid, radari- ja mobiilimastid jms) vähesus või puudumine	Rikutud	Üksikute häirivate ehitiste või elementide esinemine	Rikkumata
<i>Heakord ja hooldatus</i>	Heakorrastamata, hooldamata.	Heakorrastamata, kuid vähesel määral hooldatakse.	Heakorrastatud, hooldatud. Väikevormide olemasolu, kasutus-mugavus.
<i>Puhkeväärtus</i> –kaldaalad, vaatamisväärsused, hea juurdepääs, puhkeala toetavad teised funktsioonid	Ala puhkamiseks sobimatu: ükski eelnev tingimus pole täidetud	Keskmise puhkeväärtusega või potentsiaalne arendatav puhkeala, kus pooled eelpool toodud tingimustest on täidetud	Kõrge puhkeväärtusega: kõik tingimused täidetud
<i>Ökoloogiline väärtus</i>	Elurikkus vähene (nt muruplatsid). Tegemist on pigem tehiskeskkonnaga, kus looduselementid puuduvad. Pinnas kaetud, ei toimu immutamist. Ökoloogilisi teenuseid ei paku. Intensiivselt hooldatav ala.	Elupaigad rikutud või häiritud, taimestik ja loomastik liigivaene. Looduselementid kohaliku väärtusega, Eesti kontekstis tavalised. Ökoloogilised teenused kohaliku väärtusega (tolmeldamine, sademevee	Mitmekesine fauna ja floora, elupaikade rohkus. Väärtuslike /Eesti kontekstis looduselementide olemasolu. Olulisi ökoloogilisi teenuseid pakkuv ala. Kaitsealuste liikide esinemine. Terviklik ja sidusus teiste

		immutamine).	rohealadega. Kattuvus ja sidusus sinivõrgustikuga. Looduslähedastes t põhimõtetest lähtuv hooldus.
<i>Linnaliste keskkonnamõtjude leevendamine (puhverväärtus tootmisalade, infrastruktuuriobjektide ja elamuallade vahel)</i>	Monokultuurne, tiheda hooldusega kitsam kui 5m, riba. Paikneb oluliste keskkonnamõtjudet a piirkonnas.	Keskmise laiusega, 5-20 laiune. Rindelisus vähene või puudub.	Rindelise haljastusega. Suuremõõtmeline (laius alates 30m). Seotus teiste rohealadega. Paikneb tööstus- või infrastruktuuriobjektide vahetus läheduses

Kriteeriumite hindamine 3-palli süsteemis andis hea ülevaate roheala tugevatest ja nõrkadest külgedest. Väärtust ei loo punktide kogusumma vaid iga väärtuse kriteerium eraldi.

Lähtudes rohealade analüüsist tehti ettepanek Keila linna rohestruktuuri ehk rohevõrgustiku konstrueerimiseks. Tuginedes rohelise võrgustiku määratlemise metoodikale (vt ptk 4.3) määratleti Keila linnas rohevõrgustiku elemendid: tuumala, tugiala, astmelauad, puhveralad ja ribastruktuurid e rohelised koridorid. Tüpoloogia täpsustati töö koostamise käigus, sealhulgas käsitleti järgmisi teemasid:

- linna olemasoleva rohevõrgustiku hierarhia, paiknemine ja elemendid;
- sidusus kontaktvõõndi rohelise võrgustikuga (maakondliku ja linna rohevõrgu omavaheline sidusus, konfliktsituatsioonid);
- Keila linna rohevõrgustiku toimivus: linna olemasoleva rohevõrgustiku sidusus, konfliktsituatsioonid;
- Ettepanekud rohelise võrgustiku sidususe parandamiseks;
- Esitati visioon linna rohevõrgustiku edasiseks arenguks lähtudes analüüsitulemustest;

- Toodi maakasutus- ja ehitustingimuste ettepanek ja jätkuprojektide koostamise vajadus.

Rohelise võrgustiku määratlemise meetodika on kirjeldatud täpsemalt ptk 4.3.

Tehti ettepanekud Keila linna haljastuse ja heakorra põhimõtete kohta, mida arvestada edasisel planeerimisel ja projekteerimisel (sh elurikkuse suurendamine). Lisaks toodi väärtusliku maastiku ja maastikuelementide määramise ja hoidmise ettepanekud.

Keila linna rohestruktuuri analüüsi koostamisel kasutati ka varasemaid planeeringuid (üldplaneering, detailplaneeringud, dendroloogilised plaanid, geodeetilised või topograafilised kaardid ning plaanid, aerofotod, ajaloolised käsikirjad, fotod ja graafilised joonised jms).

Rohealade koostamisel arvestati järgnevaid planeeringuid ja projekte, mis käsitlevad Keila linna keskkonda sh linna rohestruktuuri:

- Harju maakonna teemaplaneering Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused;
- Keila linna üldplaneering, 2002;
- Keila linna arengukava 2013-2015;
- Keila linnas kehtivad detailplaneeringud;
- Uuring "Nahkhiired Keila parkides (MTÜ Suurkõrv, 2012).
- Keila parkide loodusväärtuste hinnang (Vello Keppart, 2012).
- Keila mõisa pargi(KLO 1200586) ökoloogilise restaureerimise projekt (OÜ Kivisilla, 2015);
- Keila mõisa pargi hoolduskava (Artes Terrae OU, 2013);
- Keila Keskpargi heakorrasdamise ehitusprojekt (OÜ Lootusprojekt, 2018);
- Keila kooli, Männiku pargi ja lauluväljaku ümbruse kujundamise eskiis (OÜ Artes Terrae, 2016);
- Keila Keskväljaku (Kuuse platsi) maastikukujunduse eelprojekt (OÜ Kivisilla, 2016);
- Niitvälja soo püsielupaiga moodustamise ettepaneku ekspertiis (MTÜ Käoraamat, 2015);
- Lindmaa-Pihlak, S. „Keila keskosa arhitektuursed väärtushinnangud, arhitektuuriajaloolised eritingimused raudteejaama ümbrusele”, 1997.
- Keila raudteepeatuse ühendamine erinevate liikumisviisidega elluviimiseks vajaliku ehitusprojekti koostamine. (Artes Terrae OU, 2015);
- Valli, E. Keila linna terviseradade sportimis- ja puhkevõimaluste teemaplaneering. Tallinn 2017. Tallinna Tehnikaülikool.
- Angerjas, I. , Liiväär, E. Keila roheline pärand. 2013.

2.2 Käesolevas töös kasutatud mõisted

Võrk on kogum riba- ja joonstruktuuridest (**koridoridest**), ribastruktuuride lõikumisel tekkivatest **sõlmedest**, eraldatult paiknevatest **astmelaudadest** ja üleminekuomadest ehk (kaitse)**puhvritest**.

Ökoloogiline

võrgustik on osa ökoloogilisest infrastruktuurist, mis tagab ökoloogilise kommunikatsiooni (tasakaalustatud aine- ja energiaringed) erinevatel hierarhilistel tasanditel.

Rohevõrgustik

ka

rohestruktuur ehk ökoloogiline võrgustik, mis on planeerimisel kõige selgemini ja lihtsamini eristatav kui nn roheluse domineerimisega ala. linna rohealad ühendav strateegiliselt planeeritud, ökoloogiliselt toimiv võrgustik, mis funktsionaalselt tähendab üldplaneeringu mõistes kaitsealade võrgustikku, käesolevas töös mistahes linna rohealade võrgustikku, ühendades need asulat ümbritsevate rohealadega koos ühtseks terviklikuks süsteemiks. Käesolevas töös on kaasatud sinivõrgustiku osana - Keila jõgi ning loodusliku ilmege avamaastik – Keila jõe luht.

Tuumala

Rohelise võrgustiku kui süsteemi komponent. Piirkond, millele süsteemi funktsioneerimine valdavalt toetub. Tuumaladel paiknevad vastava süsteemi seisukohalt kõige olulisemad elemendid (kaitsealad, loodus- ja keskkonnakaitseliselt väärtustatud alad, suured looduslikud alad jne). **Tuumalade** käsitlemisel tuleb arvestada, et nende **lahutamatuks osaks on äärealad** (antud töös jaotatud **tugialadeks ja puhveraladeks**).

Tugiala

Rohelise võrgustiku meetodilises kontseptsioonis ääreala, antud töös nimetatud tugialaks. Jäädes küll tuumala otsestest piiridest välja, on tuumala kandjaks ja moodustamise aluseks. Tuumalade säilitamine on võimalik eelkõige tugialade roheline võrgustikuga sobiva maakasutuse kaudu. Ümbritseb tuumala lahutamatu osana.

Astmelaud

Tuumaladest eraldatult paiknev, vähem massiivne ja kompaktne sidusust tagav element. Käsitletavat kui



madalamat järku tuumalad. **Käesolevas töös on võrdsustatud tingimustelt tugialadega** (eeldavad sarnaseid maakasutustingimusi).

Puhverala Käesolevas töös tuumalade tugialasid ja astmelaudu ümbritsev üleminekuala - (kaitse)puhver. Leevendav ala intensiivse inimtegevuse surve ja rohevõrgustiku teiste elementide vahel.

Koridor Rohekoridorid ehk ribastruktuurid. On tuumalasad (ka astmelaudu) ühendavad roheline võrgustiku elemendid. Koridorid on tuumaladega võrreldes vähem massiivsed ja kompaktsed ning ajas kiiremini muutuvad või muudetavad.

Puhkeväärtusega

koridor Puhkeväärtusega rohekoridorid (joonisel tähistatud roosa punktiiriga) on ette nähtud selleks, et inimestel oleks võimalik liikuda jalgsi või kergliiklusvahendiga sujuvalt mööda haljastatud koridore, kus nad puutuvad minimaalselt kokku mootorsõidukitega. Puhkeväärtusega rohekoridor peab:

- Võimaldama vaba ja takistusteta liikumise jalgsi ning kergliiklusvahendiga;
- Puhkeväärtusega rohekoridori kujundamisel peab arvestama, et see on inimese kõrval liikumiskoridoriks ka paljudele väiksematele liikidele (linnud, putukad, pisiimetajad). Seega tuleb puhkeväärtusega rohekoridoris arvestada, et oleks esindatud nii rohu-, põõsa- kui ka puurinne;
- Pakkuma mugavat kasutustaristut.

Koridori

arengusuund Kaardil skemaatiliselt kujutatud rohekoridori vajalik perspektiivne arengu suund, kus koridori loomise vajadusega tuleb arvestada edasiste linna osa üldplaneeringute, teemaplaneeringute, detailplaneeringute ja projektide koostamisel.

Putukakoridor Kaardil kujutatud putukate, lindude ja pisiimetajate sujuvat liikumist võimaldavad mitmekesise rindelise haljastusega (puud, põõsad, püsililled, sibulilled, mis oma viljadega pakuvad toitu lindudele ja/või õitega nektarit) väiksemamõõtmelised omavahel seotud haljasalad. Koridori loomise vajadusega tuleb arvestada

edasiste linna osa üldplaneeringute, teemaplaneeringute, detailplaneeringute ja projektide koostamisel.

Killustumine

Infrastruktuuride rajamise tagajärjel rohevõrgustiku lõhkumine väiksemateks ja isoleeritumateks tükideks. Toob kaasa elustike kadumist ja häirimist (müra, visuaalne ja keemiline reostamine). Infrastruktuuri rajamine põhjustab sageli mitmete liikide levimisele ja liikumisele barjääri.

Konfliktiala

Alad, kus samale territooriumile pretendeerivad kaks vastandlikku maakasutust. Käesolevas töös on tegemist peamiselt olukordadega, kus oma asukohal on juba eelistatult olemasolev tee või muu tehnikoridor ning analüüsi kohaselt pretendeerib samale alale ka rohekoridor.

Konfliktsuse välja toomine annab aluse edasisteks dialoogideks ja kokkulepeteks.

Kompensatsiooni-

meetmed

Ökoloogiliselt tasakaalustavad võtted, mis neutraliseerivad intensiivse kasutusega alade (sh infrastruktuuri) mõju. Käesolevas analüüsis eelkõige rohevõrgustiku koridoride sidususe tekitamiseks või taastamiseks rakendatavad meetmed nagu: metsastamine, kõrghaljastuse ja põõsastike istutamine, maastike looduslikku seisundisse jätmine jms.

Maastik

Keskkonna täielik ruumiühik, mida me teadvustame ja milles me elame (Naveh, Lieberman, 1994). Maastikud on koondunud maatriksiks. Maatriks esindab laiemat ökosüsteemi või domineerivat maakasutuse tüüpi mosaiigis ja tavaliselt kajastab maastiku "iseloomu" (põllumajanduslik, mets jne). Maastikud on üksikud ruumiühikud, mis erinevad üksteisest vastavalt kohalikele teguritele nagu pinnas, reljeef, taimestik jms. Maastikud võivad olla ka defineeritud kui elupaigad.

Väärtuslik maastik

on määratletud kui ala, millel on ümbritsevast suurem kultuurilis-ajalooline, esteetiline, looduslik, identiteedi- või puhkeväärtus. Väärtuslike maastike eristamisel käsitletakse eraldi väärtuslikke loodus- ja puhkemaastikke ning algupäraseid ajastumaastikke.

Park Mitmekesise taimkattega inimloodud haljastu, maastiku- arhitektuuri objekt ja oluline asula (linna) haljastuse element.

Parkmets Keskkonnakaitse, esteetilise ja rekreatiivse väärtusega metsaosa

Puhkeala **puhkealaks** loetakse Keila linnas nii looduslikku kui rajatud haljastust sh metsi, parkmetsi, parke, haljasalasi, Keila jõe äärset kallasrada. Puhke- ja rohealade määramisel juhindutakse nende kvaliteedi, terviklikkuse, seotuse ja seniste väärtuste säilimise eesmärgist, mis loetakse üldjuhul olulisemaks maa omanike võimalikest arendushuvidest.

Roheala, ka haljastu

loodusliku või inimtekkelise päritoluga taimkattega ala linnas, sh looduslikud alad, parkmetsad; pargid; haljakud (väiksemad haljasalad, nt tänaväärsed haljasribad, haljastatud ristmikualad), aiad; ettevõtete, liiklussoonte ja infrastruktuuriobjektide ümber paiknevad puhvervööndid; jäätmaad jt taimkattega alad. Roheala määratlus käesolevas analüüsis ei tähenda avalikku kasutust üldmaana ja roheala senise sihtotstarbe järgne kasutamine võib jätkuda (nt Keila jõe luha-alal).

Ökosüsteemi teenused

Toimivad ja oma seisundit ise säilitada suutvad (isereguleeruvad) ökosüsteemi poolt inimestele pakutavad hüved (looduse hüved). Hüved jagunevad:

- tugiteenused aineringe, mullateke, fotosüntees, elupaigad jne;
- reguleerivad teenused on teenused, mis mõjutavad kliimat, vee-, õhu- ja mullakvaliteeti, veevarusid, üleujutusi, tolmeldamist jne;
- varustusteenused ehk tootvad teenused, mida inimene saab ökosüsteemilt (puit, toit, vesi jne);
- kultuuriteenused, ka rekreatiivsed teenused — teenused, millega loodus pakub esteetilist ja vaimset naudingut, mis on lõõgastumise koht ja uute teaduslike teadmiste allikas.

Ökoloogiline väärtus

käesolevas töös roheala tähtsus/vajalikkus linna rohevõrgus ning võimekus pakkuda erinevaid ökosüsteemi teenuseid.

Avalik ruum

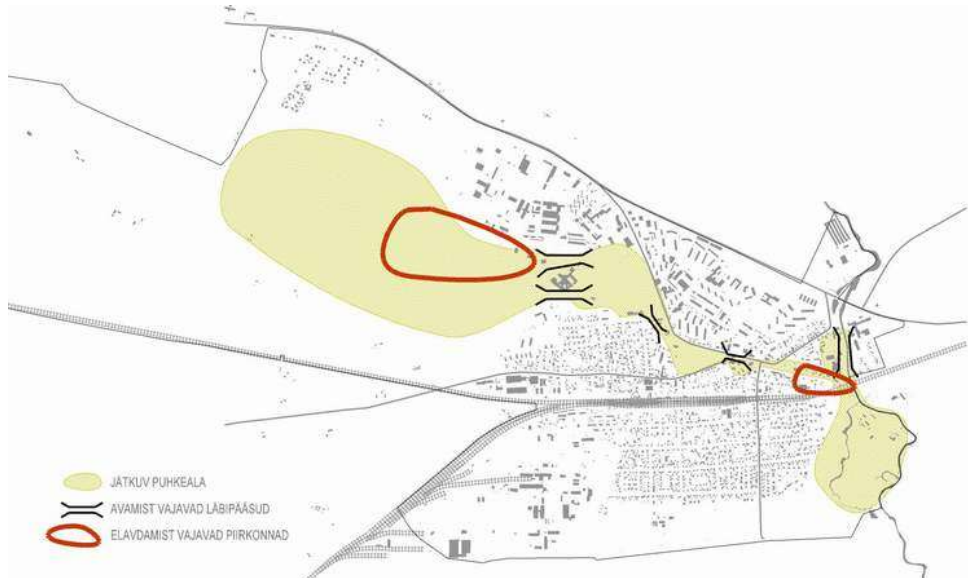
Avaliku ruumi peamiseks tunnuseks on vaba ligipääs kõigile, seda nii füüsilises, sotsiaalses kui rahalises mõttes (Paaver, 2018). Avalik ruum on vabalt ligipääsetav kõigile inimestele ja seal juhtub suur osa sotsiaalsetest ja/või ühiskondlikest sündmustest. See võib olla looduslik või tehnilik, välis- või siseruum ning võtta väga erinevaid kujusid, kuid olemuselt jääb see ühisruumiks, mille muutmisel ei tohiks ükski otsus põhineda üksnes erahuvil (Paaver, 2018). Avalik ruum on igapäevase kasutamiseks mõeldud terviklik ja sidus välisruum, mis koosneb avalikest veekogudest, avalikest metsadest, parkidest, tänavaruumidest, väljakutest, jalakäijale suunatud liikumisruumist ning muudest samalaadsetest ruumidest. Avalikust ruumist avanevad vaated on avaliku huvi objektiks. Avalikku ruumi ei ole üldjuhul võrgustikuna käsitletud, kuigi see toimib vaid katkematu ja seostatud tervikuna, nagu nt tehnovõrgud või ökosüsteem. Seetõttu on avalik ruum ka väga habras, kuna on lihtsasti kahjustatav, nt läbimõtlemate sõiduteede kavandamise, arenduste erahuvide liigse domineerimisega või maade hoolimatu erastamisega.

3 KEILA LINNA ROHEALAD

Keila linnast pool on tihedalt asustatud, teine pool on valdavalt looduslik ala. Keila piirneb kirdenurgast Harku vallas asuva Kumna külaga, idas Saue vallas asuva Valingu külaga, lõunas Lääne-Harju valla Ohtu ja Kulna külaga, lõunas ja läänes Lääne-Harju valla Niitvälja külaga ning põhjas Lääne-Harju valla Valkse ja Tõmmiku külaga. Keila idapiir kulgeb valdavalt mööda Keila jõge. Keila jõgi suubub Soome lahte Keila-Joa piirkonnas.

Keila linnas on läbi aegade toimunud aktiivsuse nihkumine lääne suunas. Jäljed vanimast asustusest (u 2000 aastat tagasi) Keilas on avastatud jõe paremal kaldal, praeguse raudteesilla lähistel. Keskajal oli raskuspunktiks jõesaar väikelinnusega. Hiljem nihkus raskuspunkt praeguse Keskväljaku kohale, teede ristumispunkti. Raudtee ehitamisega läbi Keila hakkas linn arenema raudteejaama ümbruses. Tänapäevane raskuspunkt on kandumas veelgi rohkem lääne suunas (Tervisekeskus, Rõõmu kaubamaja). Selle tulemusena on jõekallas linna idaservas vähe kasutatust leidev. Täna kehtiv Keila linna üldplaneering peab oluliseks, et hoolimata arengust linna lääneosas ei tohiks lasta "linna juurtel ära surra", täna kehtivas Keila linna üldplaneeringus toodud põhimõtet on Keila Linnavalitsus järk-järgult ellu viinud: restaureeritud ja jalakäijate teedega integreeritud on Keila mõisa park (Jõe park), prioriteediks on jõe-äärsete alade heakorrastamine.

Keilas on palju rohealaid ja nad on huvitaval kombel kõik üksteise järel rivis. Teine täna kehtivas üldplaneeringus toodud põhimõte ongi, et **niiviisi moodustuv terviklik keskne jätkuv puhkeala** saaks olla üks Keila peamisi omapärasid ja väärtusi, kus jätkuvusetunne oleks selgelt tajutav.



Joonis 2. Väljavõte täna Keila linnas kehtiva üldplaneeringu analüüsiskeemist: Keila linna puhkealade jätkuvus (KavaKava Arhitektid OÜ, 2002).

Keila linna avalikult kasutatavad ja hooldatavad rohealad on:

1. Keila mõisa park (Jõepark);
2. Keskväljaku haljasalad: Keila kiriku aed, Kiriku plats, Pärna park ja Kuuse park ning Keskväljak;
3. Keila jõe kalda roheala;
4. Keskpark (Kalmistupark);
5. Männiku park (Keila männik);
6. Sopsu-Tooma tammik;
7. Keila terviserajad (Tankipolgu alad);
8. Niitvälja/ Tammiku tee looduslik ala.

Lisaks kirjeldab käesolev Keila linna rohestruktuuri analüüs raudtee rohekoridori, Keila jõe luhta, korterelamute ja individuaalelamute ümbruse haljastust, tootmisalade haljastust jt rohealaid.